

маркетингових відділів, відділів розвитку та досліджень. Сьогодні в сучасному бізнесі існують проблеми, пов'язані відсутністю чи недостатністю нових технологій, що потребує залучення консультантів для вирішення управлінських проблем, у напрямку розроблення системи маркетингового планування, формування сучасної моделі мотивації персоналу, а також під час створення антикризових програм. Основне призначення консалтингу для бізнесу – це комплексна допомога керівникам уникнути типових помилок в управлінні, що має забезпечити завчасне запобігання невиправданих витрат і збитків, що, як правило, в декілька разів перевищують оплату послуг консультантів.

Верба В.А., Решетняк Т.І. *Організація консалтингової діяльності*: навчальний посібник.К.: КНЕУ, 2009. 244 с.

**Мочурад З.Я.**  
студентка  
**Дзюрах Ю.М.**  
асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

## **ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ «ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА»**

Реформування системи місцевого самоврядування на засадах децентралізації передбачає формування спроможних, самодостатніх об'єднаних територіальних громад, які здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг з урахуванням ресурсного забезпечення адміністративно-територіальної одиниці.

В останні роки держава проводить політику спрямовану на посилення дієздатності та спроможності територіальних громад, підтверджуючи процес добровільного об'єднання територіальних громад, який розпочався в 2015 р.

Важливість створення необхідних умов для становлення спроможного місцевого самоврядування підкреслює обрання Україною курсу на децентралізацію влади. Важливим напрямом державної політики є пріоритет розвитку самодостатніх об'єднаних територіальних громад, адже саме на їх рівні вирішуються найважливіші питання місцевого значення й задовольняються найнеобхідніші потреби кожної людини [5].

В Європейській хартії місцевого самоврядування, зокрема, зазначено, що «одним із специфічних суб'єктів місцевого самоврядування є територіальна громада. Її специфіка полягає в тому, що на місцевому рівні можна розглядати перетворення територіальної громади з учасника управління на його первинного суб'єкта. Як відомо, під управлінням розуміють будь-який цілеспрямований вплив суб'єкта управління на об'єкт управління. Але в умовах самоврядування очевидно сильнішим є вплив управлінської системи самої на себе. Отже, є не дві системи – управлінська і та, якою управляють, а одна – самоуправлінська. Самостійність місцевого самоврядування, що знаходить свій вияв у організаційній і матеріально-фінансовій відокремленості, самостійному вирішенні місцевих справ у рамках компетенції, закріпленої законодавством, самостійній відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування» [1].

У Конституції України (ст. 140-143), зокрема, зазначено, що «територіальна громада – це жителі одного чи декількох населених пунктів, які добровільно об'єднуються в одну територіальну громаду для вирішення питань місцевого значення, а саме: обирають сільського, селищного чи міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на засіданнях виконавчого комітету та ради, старост та депутатів ради, які представляють та захищають інтереси всієї громади; управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і

контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції...» [2].

Енциклопедія державного управління надає таке тлумачення: «...територіальна громада – це спільнота людей, об'єднаних різноманітними стійкими формальними та неформальними зв'язками, які обумовлені спільним проживанням у межах села, селища, міста...» [3].

У Цивільному кодексі України зазначено, що «територіальні громади є юридичними особами, мають свої рахунки, надходження..., можуть створювати комунальні підприємства, навчальні заклади, підприємницькі товариства, приймати участь в їх діяльності на загальних підставах...» [6].

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 6) також надається визначення територіальній громаді, а саме: «...первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста; територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову; територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом...» [4].

Можна зробити висновок, що територіальна громада – це громада людей, які проживають на одній території, мають право добровільно об'єднуватися в територіальні громади для спільного вирішення місцевих проблем. З цією метою вони обирають свого голову, депутатів, які в майбутньому представлятимуть інтереси мешканців територіальної громади і забезпечуватимуть їхнє вирішення всіх питань місцевого значення: соціальних, естетичних, екологічних, економічних, правових, моральних та інших норм для організації життєдіяльності на території громади.

Наразі переважна більшість територіальних громад України, маючи право вирішувати питання місцевого значення, неспроможна їх виконувати через брак власних коштів, занепад або відсутність інфраструктури (необхідних будівель, споруд, доріг тощо), а також брак кадрів відповідної кваліфікації. Тому значна частина питань місцевого значення не вирішується належним чином – не утримуються приміщення шкіл і лікарень та інші будівлі комунальної власності, не забезпечується благоустрій території, вуличне освітлення тощо.

Отже, варто зазначити, що для ефективності реформи місцевого самоврядування необхідно забезпечити: довгостроковий план територіальних громад з максимальним урахуванням географічних, культурних, етнічних та інших особливостей громад; інформаційне та роз'яснювальне забезпечення процесу об'єднання територіальних громад; проведення навчальних семінарів для представників органів місцевого самоврядування та громадських організацій щодо різних аспектів реформи.

1. *Європейська хартія місцевого самоврядування*. Страсбург, 15 жовт. 1985 р. / Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15 лип. 1997 р. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994\\_036](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036).

2. *Конституція України*: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

3. Лиска О.Г. Територіальна громада // *Енциклопедія державного управління*: у 8 т. / наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Т. 5: Територіальне управління/наук.-ред. колегія: О.Ю. Амосов (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та ін.; за ред. О.Ю. Амосова, О.С. Ігнатенка, А.О. Кузнецова. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. С. 378.

4. *Про місцеве самоврядування в Україні*: Закон України № 280/97 від 21 трав. 1997 р. // ВВР України. 1997. № 24. Ст. 170.

5. Савенок В.В. Сучасні підходи до реформування адміністративно-територіального устрою в умовах об'єднання територіальних громад. *Державне управління: теорія та практика*. 2017. № 1. С. 112-119.

6. *Цивільний кодекс України*. URL: [http://kodeksy.com.ua/tsivil\\_nij\\_kodeks\\_ukraini/statja-169.htm](http://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_kodeks_ukraini/statja-169.htm).

**Мульська О.П.**

к.е.н., науковий співробітник

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього»

## **МОДЕЛЬ ДОБРОБУТУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗ**

В умовах сучасної світової кризи проблеми соціальної політики не лише стосовно дітей, але й усіх інших категорій населення, особливо на часі. В Україні виявлення цих проблем виступає у ролі барометра зрілості соціальної держави та розбудови громадянського суспільства. Особливо привертають увагу питання аналізу та оцінювання індикаторів стану, факторів забезпечення добробуту наших співгромадян з врахуванням їх вікового цензу. Це основа створення умов для належного розвитку підростаючого покоління, забезпечення позитивних змін. Без формування ефективних механізмів реалізації соціальної політики немислимо стверджувати про ефективність соціально-економічних реформ та реалізацію курсу поступового входження у міжнародний економічний простір. У цьому плані заслуговує на увагу ідея формування індексу добробуту дітей, аргументи та механізми втілення в життя якої викладені у даній науковій роботі.

Модель добробуту дітей в Україні запропоновано нами представити у формі інтегрального індексу. Такий підхід дозволяє проводити кількісну та якісну оцінку даної ознаки, виходячи з динаміки детермінуючих показників (стимуляторів і дестимуляторів). Для побудови методики використано індексний метод (з виділенням чотирьох груп індикаторів – медико-демографічних, інфраструктурних, соціально-економічних та соціально-культурологічних). Відбір показників проведено з дотриманням вимоги забезпечення їхньої високої чутливості до інтегрального індексу.

Методом зважування індексів багатомірних середніх величин за 2002-2017 рр. ми одержали модель добробуту дітей (інтегральний індекс), що відображає рівень добробуту дітей в Україні (рис. 1). Варто зауважити, що відповідно до запропонованої методики інтегральний індекс може набувати значень від 0 до 1.

Протягом досліджуваного періоду рівень добробуту дітей в Україні коливався у межах 0,394 (2002 р.) та 0,650 (2017 р.), коли й спостерігається мінімальне та максимальне значення інтегрального індексу добробуту дітей. Зокрема, різкий спад рівня добробуту дітей країни відбувся у період 2012-2014 рр. Така тенденція зумовлена початком світової економічної кризи і пов'язана із соціально-економічною нестабільністю країни. Спад рівня вітчизняного виробництва, зайнятості працездатного населення та високий рівень безробіття вплинули на рівень життя населення, а водночас і на добробут дітей. Однак з 2015 р. спостерігається значне зростання значення інтегрального індексу добробуту дітей, який вже у 2016 р. сягнув позначки 0,625, що зумовлено поступовою стабілізацією національної валюти, отримання траншів валютного фонду, збільшення соціальних виплат для домогосподарств з дітьми, що збільшило можливості для розвитку молодого покоління.

Для розробки концепції розвитку дітей в Україні та формування належного середовища для забезпечення достатнього рівня добробуту спрогнозуємо інтегральний індекс добробуту дітей методом найменших квадратів. Такий метод дає можливість побудувати середньостроковий песимістичний, реалістичний та оптимістичний прогнози з високою